

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Τι θέλουμε να διαβάσουν, να σκεφτούν, να παίξουν και να μάθουν τα παιδιά για το 1821 διαβάζοντας το βιβλίο *21+1 για το 1821 - Συγγραφείς γράφουν, καλλιτέχνες εικονογραφούν.*

Αγαπητοί μας εκπαιδευτικοί,

Στο *21+1 για το 1821 - Συγγραφείς γράφουν, καλλιτέχνες εικονογραφούν* το οποίο επιμελήθηκαν η Μαρίζα Ντεκάστρο και η Ελένη Σβορώνου, συνυπάρχει η ιστορία με τη λογοτεχνία και τη ζωγραφική και πληροφορίες ενισχύονται από την Κοινωνική Ανθρωπολογία για τις έμφυλες διακρίσεις.

Με ποικίλες δραστηριότητες για επαρκείς και αδύναμους μαθητές και μαθήτριες ελπίζουμε ότι καλύπτουμε ένα ευρύ φάσμα γνώσεων αλλά και δεξιοτήτων. Η γνώση γίνεται παιχνίδι και εμπλουτίζεται με πολλούς τρόπους: ζωγραφική, αναζήτηση πληροφοριών σε ιστορικά, λογοτεχνικά και άλλα επιστημονικά κείμενα, debate, δημιουργία καταλόγων, χρονογραμμής, χαρτών. Ο πλουραλισμός των εικόνων και των κειμένων είναι μοναδικός σύντροφος στην εκμάθηση αυτής της σημαντικής για τη χώρα μας περιόδου: αγόρια και κορίτσια, άντρες και γυναίκες που αγωνίζονται, φιλέλληνες από όλον τον κόσμο.

Ελπίζουμε να αγαπήσετε το βιβλίο όσο κι εμείς.

*Μαρίζα Ντεκάστρο, Συγγραφέας
Ελένη Χοντολίδου, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια ΑΠΘ*

ΔΗΜΟΤΙΚΟ¹

Σκοποθεσία

Με τις προτεινόμενες ενδεικτικές δραστηριότητες επιδιώκουμε οι μαθήτριες και οι μαθητές:

- ☆ να διαβάσουν δημιουργικά, να σκεφτούν πάνω στα θέματα που πραγματεύεται το βιβλίο, να δώσουν προεκτάσεις,
- ☆ να πάρουν ερεθίσματα για να ερευνήσουν τα ιστορικά γεγονότα,
- ☆ να συνδυάσουν ήδη αποκτημένες γνώσεις ώστε να δημιουργήσουν μια σχέση με την εποχή βασισμένη στις δικές τους εμπειρίες, να εκφραστούν προφορικά, γραπτά, καλλιτεχνικά,
- ☆ να καλλιεργήσουν θετική στάση προς τα βιβλία,
- ☆ να απολαύσουν τη διαδικασία!

1. Η διάκριση σε δραστηριότητες Δημοτικού και Γυμνασίου δεν είναι τόσο αυστηρή όσο φαίνεται. Οι εκπαιδευτικοί μπορούν να «δανείζονται» δραστηριότητες του Δημοτικού ή του Γυμνασίου ανάλογα με το επίπεδο των μαθητών τους.

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ, ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ, ΑΝΑΛΟΓΑ ΜΕ ΤΗΝ ΤΑΞΗ

Πώς ξεκίνησαν όλα;

Τοποθετούμε την Ελληνική Επανάσταση στο ευρωπαϊκό περιβάλλον του 19^{ου} αιώνα. Μιλάμε για το κίνημα του Διαφωτισμού και τις εκφράσεις του στη φιλοσοφία, την επιστήμη, την τέχνη.

Παρουσιάζουμε τα πρόσωπα του Διαφωτισμού.

Ανάγνωση: «Τα φώτα άναψαν και...»

Συνομιλώντας με τις εικόνες

Τι δείχνουν οι εικόνες; Ποιες πληροφορίες μπορούμε να πάρουμε για το 1821;

Ανάγνωση:

«Εφικτό το ανέφικτο» (συνωμοτικότητα, πίστη στον σκοπό)

«Η λέξη με τα τρία έψιλον» (φιλελληνισμός, τύπος και τυπογραφεία)

«Η ψυχή της δικαιοσύνης» (φιλελληνισμός)

«Μπαμπεσιά» (εμφύλιες διαμάχες)

Τα παιδιά στην Επανάσταση του 1821

Ποια ήταν η ζωή των παιδιών, οι φόβοι τους, οι τρόποι με τους οποίους βοηθούσαν τον αγώνα των μεγάλων;

Ανάγνωση:

«Χιονοκλέφτης»

«Τρύπιες κάλτσες, μπαλωμένα τσαρούχια»

«Έλα έξω»

«Οι τρεις γάτοι»

«Το καμηλάκι μου»

«Σαν παραμύθι»

Τα κορίτσια και οι μεγαλύτερες γυναίκες

Συζητάμε για τα συναισθήματα και τη δράση τους.

Ανάγνωση:

«Η σκλάβα»

«Και Μαριώ... και Ζαφείρης»

«Ανάσταση»

«Ο αγαπητικός της Μπουμπουλίνας»

«Αϊβαλί»

Η Επανάσταση και τα παιδιά σήμερα

1. Διαβάζουμε ποιήματα και τραγουδάμε δημοτικά τραγούδια με θέμα τη ζωή των παιδιών

Ανάγνωση:

«Το μπουρλότο του Δημήτρη»

2. Εμπνεόμαστε και κατασκευάζουμε ένα επιτραπέζιο παιχνίδι.

Ανάγνωση:

«Ο στρατηγός βοηθάει ακόμα»

3. Ετοιμάζουμε ένα κέρασμα!

Ανάγνωση:

«1821 κουλουράκια»

Υπολογίζουμε την ποσότητα των υλικών και ετοιμάζουμε 1821 κουλουράκια.

Δημιουργική γραφή

1. Επιστολογραφία

Οι ήρωες του βιβλίου αλληλογραφούν μεταξύ τους. Τι θέματα θα μπορούσαν να συζητούν; Κάθε παιδί δίνει το γράμμα του σε έναν παραλήπτη και αυτός με τη σειρά του του απαντάει.

Ανάγνωση:

«Ευχαριστώ, κ. Τζέφερσον»

«Ανάσταση»

2. Γράφουν το ημερολόγιο ενός ήρωα

Οι εικόνες εμπνέουν!

Γινόμαστε συγγραφείς...

1. Παρουσιάζουμε στα παιδιά πίνακες με θέμα την Επανάσταση του 1821.

Προτείνουμε να επιλέξουν έναν πίνακα και να γράψουν μια σύντομη ιστορία.

2. Ανάγνωση:

«Συνομιλία με έναν πίνακα»

Βρίσκουν πληροφορίες για το γεγονός στο οποίο αναφέρεται το διήγημα και συνεχίζουν την ιστορία που διάβασαν.

... και καλλιτέχνες

3. Τα παιδιά εικονογραφούν το διήγημα που τους αρέσει.
4. Μετατρέπουν σε κόμικ το διήγημα που τους αρέσει.
5. Μετατρέπουν τα δύο κόμικ σε διηγήματα.
6. Φτιάχνουν ένα καινούργιο εξώφυλλο για το βιβλίο μας.

Debate: Ανταλλαγή επιχειρημάτων-Υπέρ/Κατά

Οι Ευρωπαίοι αποκτούσαν με διάφορους τρόπους ελληνικές αρχαιότητες για τα μουσεία των χωρών τους.

☆ «Σωστό! Τα έσωζαν από την καταστροφή!»

☆ «Λάθος! Έπρεπε να μείνουν στο φυσικό τους περιβάλλον»

Δύο ομάδες μαθητών και μαθητριών προετοιμάζουν τα επιχειρήματά τους. Οργανώνεται μια ανοικτή συζήτηση με τη συμμετοχή και άλλων τάξεων του σχολείου.

Ανάγνωση:

«Ονειρεύομαι την πατρίδα»

Το λεξικό της Επανάστασης

Βρίσκουμε για κάθε γράμμα του αλφαβήτου λέξεις που μας θυμίζουν την Επανάσταση του 1821.

Α αγώνας, αγωνιστές **Β** βία **Ε** ελευθερία **Η** ήρωες/ηρωίδες
Θ θυσία

Ο χάρτης της Επανάστασης του 1821

Αξιοποιούμε το Χρονολόγιο.

Ζητάμε από τα παιδιά να τοποθετήσουν κάθε διήγημα πάνω στον χάρτη της Ελλάδας. Μ' αυτό τον τρόπο θα φανεί με μια ματιά η συμμετοχή των περιοχών του ελλαδικού χώρου στην Επανάσταση. Στη συνέχεια, αναφερόμαστε στην Τοπική Ιστορία της περιοχής όπου βρίσκεται στο σχολείο. Τα παιδιά γράφουν σε μικρές πινακίδες τοπικά γεγονότα και τις κολλούν στην ανάλογη περιοχή του χάρτη.

Τέλος...

... ας ψάξουμε σε κάθε διήγημα ένα «κουκούτσι Ιστορίας».

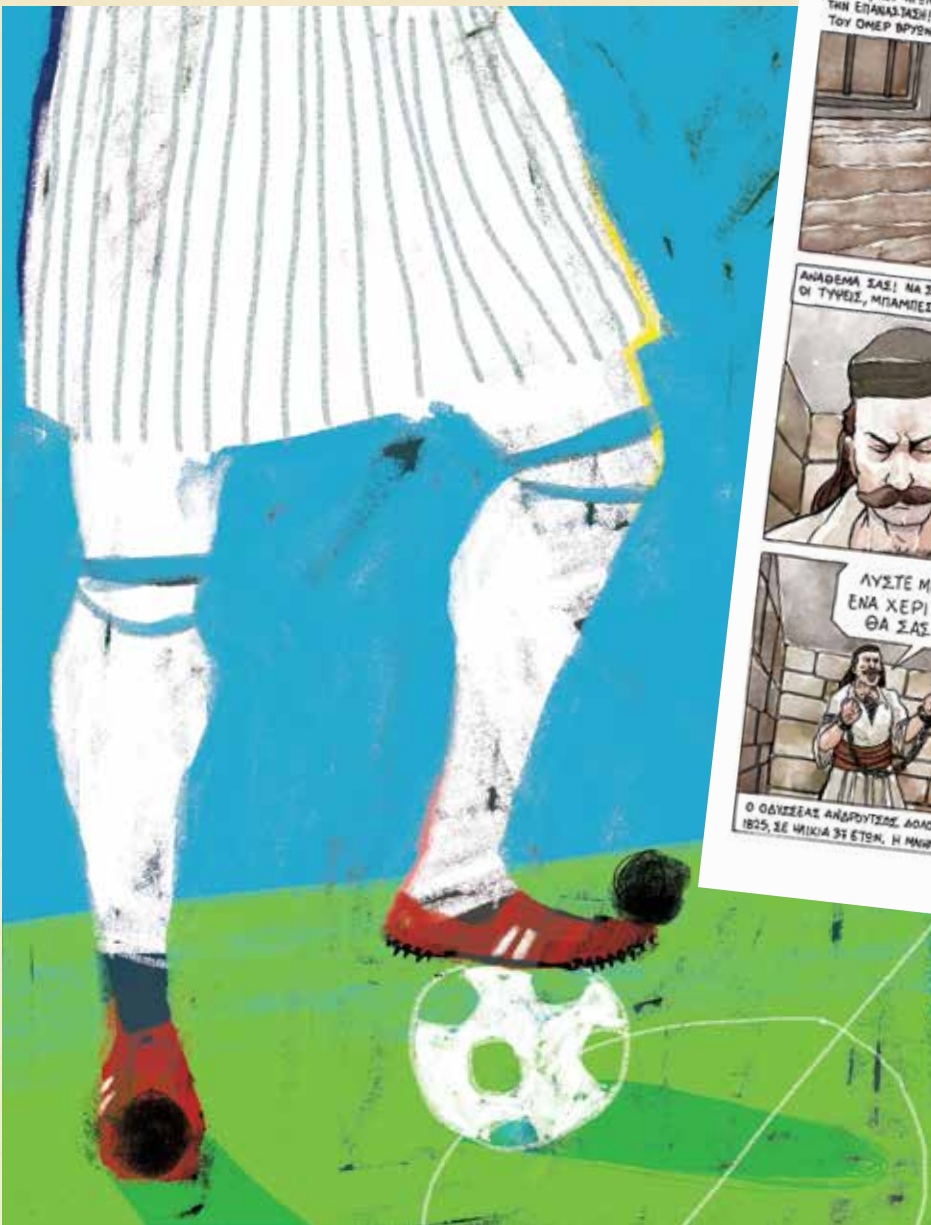
ΓΥΜΝΑΣΙΟ

Σκοποθεσία

(Επιπλέον της σκοποθεσίας του Δημοτικού)

Με τις προτεινόμενες δραστηριότητες επιδιώκουμε οι μαθήτριες και οι μαθητές:

- ☆ να διαβάσουν με δημιουργικό τρόπο τα κείμενα
- ☆ να κατανοήσουν καλύτερα τα ιστορικά γεγονότα
- ☆ να κατανοήσουν τα εκφραστικά μέσα των κειμένων
- ☆ να εξοικειωθούν με τη γλώσσα τους, καθώς και με τα διάφορα κειμενικά είδη
- ☆ να μεταφέρουν τη συγκίνησή τους από μία μορφή τέχνης σε μία άλλη (λογοτεχνία, ζωγραφική) ή από ένα κειμενικό είδος σε ένα άλλο (comic, διήγημα...)
- ☆ να χρησιμοποιήσουν τις ήδη υπάρχουσες γνώσεις τους από την Πληροφορική στην επεξεργασία των εργασιών τους
- ☆ να αναπτύξουν τις ικανότητές τους στη δραματοποίηση
- ☆ να νιώσουν το κλίμα της εποχής

Ιστορία

δραστηριότητα	σχόλιο
<p>Το ιστορικό γεγονός (ανατρέχω στο σχολικό βιβλίο ή στο διαδίκτυο)</p> <ul style="list-style-type: none"> ☆ Ποια ιστορία μάς λένε τα κείμενα; ☆ Πώς είναι γραμμένη στο σχολικό βιβλίο (αν είναι γραμμένη) ☆ Να συγκρίνουμε τα δύο κείμενα (ομοιότητες και διαφορές) 	<p>Διαφορά μεταξύ ιστορικού και λογοτεχνικού κειμένου</p> <p>Ιστορία ≠ μυθοπλασία, λ.χ. «Μπαμπεσιά» ≠ «Σαν παραμύθι»</p>
<p>Ανατρέχουμε στο Χρονολόγιο του βιβλίου και επιχειρούμε να «αφηγηθούμε τα διηγήματα» του βιβλίου μας χρονολογικά, συνδυάζοντάς τα με γεγονότα του βιβλίου ιστορίας</p>	
<p>Τι είναι ο διαφωτισμός και ποια η σχέση του με την επανάσταση του '21; Να γράψετε κείμενο (500-1000 λέξεων)</p>	<p>Ανάγνωση: «Τα φώτα άναψαν και...»</p>
<p>Τι ήταν η Φιλική Εταιρεία; Να γράψετε κείμενο (500-1000 λέξεων)</p>	
<p>Τι κάνουν τα παιδιά για τον Αγώνα; Κάνετε έναν κατάλογο των δράσεών τους</p>	<p>Ανάγνωση: «Χιονοκλέφτης» «Τρύπιες κάλτσες, μπαλωμένα τσαρούχια» «Το μπουρλότο του Δημήτρη»</p>
<p>Ποιος ο ρόλος της Γαλλίας στην Επανάσταση; Να γράψετε κείμενο (500-1000 λέξεων)</p>	<p>Ανάγνωση: «Ο αγαπητικός της Μπουμπουλίνας»</p>
<p>Τι ήταν οι Φιλέλληνες; Βρείτε Φιλέλληνες στο βιβλίο μας</p>	<p>Ανάγνωση: «Η ψυχή της δικαιοσύνης» «Η λέξη με τα τρία έψιλον»</p>
<p>Τι ήταν οι Γενίτσαροι; Να γράψετε κείμενο (500-1000 λέξεων)</p>	
<p>Είναι όλοι οι ήρωες του βιβλίου Έλληνες;</p>	<p>Ανάγνωση: «Τρεις γάτοι»</p>

Γλώσσα

δραστηριότητα	σχόλιο
<p>Διακρίνουμε στα κείμενα τα εξής μέρη και τα χρωματίζουμε με ξυλομπογιές με διαφορετικό χρώμα το καθένα</p> <ul style="list-style-type: none">☆ περιγραφή☆ αφήγηση☆ διάλογοι☆ επιστολή	<p>Αυτή η δραστηριότητα μας είναι πολλαπλώς χρήσιμη και για να κατανοήσουν καλύτερα τα κείμενα και για τη δραματοποίηση</p>
<p>Φτιάχνουμε το λεξικό της επανάστασης, λ.χ.</p> <ul style="list-style-type: none">☆ αγάς, αδελφοποιητός, αφιονισμένος☆ γενίτσαρος, γιαταγάνι, γιουσουφάκι, γρόσια☆ δημογέροντας☆ καπιτάνα, καρτσουνάκια☆ μπουρλότο☆ τσαρούχια☆ φορτέτζα	<p>Συμβουλευόμαστε ένα λεξικό που έχουμε στο σχολείο και εάν δεν έχουμε ανατρέχουμε στο Λεξικό της Κοινής Ελληνικής του Τριανταφυλλίδη²</p>
<p>Φτιάχνουμε Index (κατάλογο)</p> <p>προσώπων</p> <ul style="list-style-type: none">☆ Τζέφερσον☆ Κοραής <p>τόπων (κάποιοι δεν έχουν πια το ίδιο όνομα), λ.χ.</p> <ul style="list-style-type: none">☆ Αϊβαλί☆ Βέρμιο, Βοδενά (σημερινή Έδεσσα), Βέροια☆ Σαμόα <p>και χωρών</p> <ul style="list-style-type: none">☆ Αμερικανική Σαμόα☆ Ταϊτή	

2. https://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/tools/lexica/triantafyllides/

Λογοτεχνία

δραστηριότητα	σχόλιο
Είναι βασισμένα τα κείμενα του βιβλίου μας σε ιστορικά γεγονότα ή είναι μυθοπλασία; Άξονας μυθοπλασίας ιστορίας στη λογοτεχνία	Στη μία άκρη είναι η μυθοπλασία και στην άλλη το ιστορικό μυθιστόρημα
Μιλάμε για κειμενικά είδη <ul style="list-style-type: none">☆ ιστορία☆ διήγημα☆ βιογραφία☆ αφήγηση☆ comics☆ επιστολή	Οι εκπαιδευτικοί μπορούν να ανατρέξουν στα παρακάτω κείμενα: Τα κειμενικά είδη στα βιβλία της Νεοελληνικής Γλώσσας του Γυμνασίου -Μια κοινωνιοσημειωτική προσέγγιση Νεοελληνική γλώσσα και λογοτεχνία Γ' Λυκείου Θεωρία των κειμενικών ειδών Κειμενικά Είδη. Θεωρία και Δραστηριότητες για το Γυμνάσιο και το Λύκειο Τα κειμενικά είδη
Αλλάζουμε το τέλος του διηγήματος: από λυπημένο σε χαρούμενο τέλος	Ανάγνωση: «Αναστάσης» «Αϊβαλί»
Γράφουμε μικρή περίληψη (50-100 λέξεων) και μεγάλη περίληψη (100-200 λέξεων)	
Γράφουμε για το οπισθόφυλλο του βιβλίου ένα συνοπτικό κείμενο	
Αλλάζουμε τους τίτλους των διηγημάτων	
Βρίσκουμε δημοτικά τραγούδια με θέματα σχετικά με τα διηγήματα του βιβλίου μας	Για κλέφτες, λ.χ.

Καλλιτεχνικά

δραστηριότητα	σχόλιο
<p>Είναι η εικονογράφηση ίδια σε όλα τα διηγήματα; Είναι η μοναδική που θα μπορούσε να υπάρξει;</p>	<p>Όπως η μελοποίηση ποιημάτων δεν είναι η μοναδική έτσι και η εικονογράφηση δεν είναι μοναδική. Είναι ο τρόπος που μετέφερε ο καλλιτέχνης τη συγκίνησή του από το πεζό κείμενο στη ζωγραφική. Γι αυτό και ζητούμε από τα παιδιά να κάνουν το ίδιο</p>
<ul style="list-style-type: none">☆ Ζωγραφίζουμε ομαδικά ή ατομικά ένα διήγημα που μας αρέσει☆ Μπορούμε, επίσης, να εικονογραφήσουμε το κείμενο με ένα έργο ζωγραφικής που ήδη υπάρχει	<p>Σε συνεργασία με τον εκπαιδευτικό των καλλιτεχνικών</p>
<p>Ανατρέχουμε στο διαδίκτυο σε έργα ζωγραφικής που ζωγράφισαν Έλληνες ή ξένοι καλλιτέχνες για την Επανάσταση του 1821³</p> <ul style="list-style-type: none">☆ Επιλέγουμε πρόσωπα αγωνιστών που βρίσκονται στο βιβλίο☆ Επιλέγουμε ένα πίνακα και τον παρουσιάζουμε στους συμμαθητές και τις συμμαθήτριές μας	<p>Οι εκπαιδευτικοί μπορούν να ανατρέξουν στο παρακάτω κείμενο:</p> <p>Η Επανάσταση του 1821 στην ελληνική ζωγραφική</p> <p>Ανάγνωση: «Συνομιλώντας με έναν πίνακα»</p>
<p>Φτιάχνουμε δικό μας εξώφυλλο</p>	

3. Εθνική Πινακοθήκη, Έλληνες ζωγράφοι και 1821, Πίνακες για την ελληνική επανάσταση, Η επανάσταση του '21 στην Τέχνη, Τέχνη και Επανάσταση. Οι ξένοι ζωγράφοι που αποτύπωσαν τους Έλληνες αγωνιστές.

Δημιουργική γραφή

δραστηριότητα	σχόλιο
Γράφουμε το ημερολόγιο του παιδιού σε κάποιο διήγημα	
Μετατρέπουμε: ☆ ένα διήγημα σε comic ☆ ένα comic σε διήγημα ☆ μια περιγραφή σε αφήγηση ☆ μια αφήγηση σε περιγραφή ☆ φτιάχνουμε δικούς μας διαλόγους	Για τα comics: Δημιουργία comics Πανεύκολο πρόγραμμα δημιουργίας κόμικ
Δίνουμε έμφαση στα συναισθήματα των παιδιών. Τα αναπτύσσουμε.	

Κοινωνική Ανθρωπολογία

δραστηριότητα	σχόλιο
Ανάγνωση: «Και Μαριώ και Ζαφείρης» «Ανάσταση» ☆ Είναι αληθινά τα περιστατικά; ☆ Είναι τα μοναδικά;	Οι εκπαιδευτικοί μπορούν να αναφερθούν στο «Το μόνο της ζωής του ταξείδιον» του Βιζυηνού Μπορούν να δουν και την ταινία
☆ Πώς ήταν τα αγόρια και πώς τα κορίτσια εκείνη την εποχή. ☆ Γράψτε τα επίθετα που συνοδεύουν τα αγόρια και τα κορίτσια. Κάνετε το ίδιο και για τα ρήματα. Εντοπίζετε διαφορές; ☆ Πώς ήταν οι γυναίκες και πώς οι άντρες; ☆ Γράψτε τα επίθετα που συνοδεύουν τους άντρες και τις γυναίκες. Κάνετε το ίδιο και για τα ρήματα. Εντοπίζετε διαφορές;	Ανάγνωση: «Και Μαριώ και Ζαφείρης» «Ανάσταση»

Δραματοποίηση

δραστηριότητα

σχόλιο

Δραματοποιούμε

- ☆ διαλόγους αφού τους διαβάσουμε με επιτόνηση
- ☆ όλο το διήγημα (φτιάχνοντας τους δικούς μας διαλόγους)

Να κατανοήσουν τα παιδιά ότι δραματοποίηση γίνεται εύκολα στους διαλόγους. Η περιγραφή γίνεται σκηνικό και η αφήγηση μονόλογος.

Η επιστολή διαβάζεται.

Φτιάχνουμε απλά σκηνικά (μπορούμε να βρούμε στο διαδίκτυο και να κάνουμε τη δραματοποίηση μπροστά τους)

Μπορούμε να μεγεθύνουμε και τα έργα ζωγραφικής του βιβλίου μας

**Project για σχολική γιορτή (Δ-Γ)
με τη βοήθεια της Πληροφορικής**

δραστηριότητα	σχόλιο
<p>Τουλάχιστον μηνιαίο για τη Γ΄ Γυμνασίου σε συνδυασμό με το μάθημα της Ιστορίας</p> <p>Τα 21 διηγήματα ανατίθενται στα παιδιά (ανά ένα ή δύο παιδιά)</p>	
<p>Χρήση χάρτη της Ελλάδας (και για κάποια κείμενα θα χρειαστεί παγκόσμιος) όπου τοποθετούμε τα διηγήματά μας.</p> <p>Τοποθετούμε και τον πραγματικό ήρωα όπου υπάρχει με την εικόνα του.</p>	<p>Μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε τις υπηρεσίες της google για να τοποθετήσουμε τις χώρες και έναν μεγαλύτερο για τους τόπους στην Ελλάδα</p>
<p>Δημιουργία χρονογραμμής</p> <p>Εμπλουτίζουμε το ήδη υπάρχον Χρονολόγιο</p>	<p>Μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε το εργαλείο</p>
<p>Στο τέλος κάνουμε έκθεση με τις ζωγραφιές μας</p> <p>Με τον χάρτη</p> <p>Με τις χρονογραμμές (παγκόσμια και ελληνική)</p>	<p>Για την παρουσίαση η Πληροφορική και η συνεργασία με τον συνάδελφο είναι απαραίτητη</p>
<p>Ντύνουμε τη σχολική γιορτή με μουσική.</p>	<p>Καλό είναι να καθοδηγήσουμε τα παιδιά να μην εγκλωβιστούν ΜΟΝΟ σε δημοτική μουσική ούτε και στον Σκαλκώτα. Μπορούν να εκφραστούν με κάθε είδος μουσικής. Λ.χ. Ωδή στον Γεώργιο Καραϊσκάκη του Σαββόπουλου αλλά και με πιο σύγχρονα μουσικά είδη</p>
<p>Στο youtube υπάρχει άφθονο υλικό. Μόνο για τη Λασκαρίνα Μπουμπουλίνα σε μια πρόχειρη αναζήτηση βρήκαμε πολλά video</p>	<p>Προσοχή: οι εκπαιδευτικοί καθοδηγούν και βοηθούν τα παιδιά να διακρίνουν τα καλής ποιότητας από τις προχειρότητες</p>